

UČITELJSKI TOVARISŖ.

List za šolo in dom.

Izhaja v 1. in 15. dan vsakega meseca, ter stoji za vse leto 3 gold., a za pol leta 1 gold. 50 kr. Spise in dopise vzprejema uredništvo, naročnino in oznanila pa Milic-eva tiskarna v Ljubljani.

Štev. 19.

V Ljubljani, 1. oktobra 1886. l.

XXVI. leto.

Slomšek pa Pestalozzi.

Ali je „Blaže in Nežica“ res plagijat?

(Dalje.)

Iz take zagrizlosti in popolne nepoznanosti naših razmer se rodé članki o „Zunft-Slovenien“, „La grande Slovenia“, i. t. d., katera podla obrekovanja se dadé strniti v dve točki: 1. kar je (slovenskega) izvirnega, je slabo, 2. kar je dobrega, je poslovenjeno.

Čestiti čitalec! Vem da mi poréčeš, kaj da spada to sem, kaj da se vjema z nadpisom mojega spisa! — Práv imaš. Pa zdelo se mi je primerno od teh splošnih opomb preiti na neki podoben poseben slučaj. Vem sicér, da se mi pri tem nekako godí, kakor se je godilo samemu „kralju in proroku“ nemških pedagogov, da se mu nadpis ni vjemal sè sledečim spisom. A to me nič ne moti. Česar močí ne zmorejo, naj dostavi dobri namen. Dober namen pa je izvestno namen braniti dobro imé prvega slovenskega pedagoga, nepozabljivega Slomškega. Dragi bralec! Vprašaš me gotovo dalje: Kedó pa je tisti predrznež, ki se upa kratiti dobro imé našemu Slomšku? — Bil je jeden góri naslikanih tujcev, ali bolj: potujčencev, katerih nam žal tudi mej učiteljstvom ne primanjkuje. Mož, kojega popačeno slovensko imé dovolj kaže, kde da mu je zibelka tekla, kateremu je bilo nekaj časa izročeno celó nadzorovanje slovenskih šol v sežanskem okraji, ón, kateri ima še dan danes največe veselje spotikljivo dopisovati o slovenskem šolstvu nemškim „liberalnim“ šolskim listom. Trdil je namreč javno, da je Slomšek znano pedagogično delo „Blaže in Nežica“ prepisal od Pestalozzi-ja.

Ljubezen do našega pedagogičnega slovstva, spoštovanje do prvega našega pedagoga me sili, da to hudobno obrekovanje javno zavrnem ter z dokazi izpodprem. Ne pričakuj torej, dragi čitalec, da ti podam tú temeljito primerjalno razpravo o delovanji imenovanih dveh pedagogov, kakor utegneš iz nadpisa sklepati! Storití hočem to le toliko, kar se mi vidi potrebno v dokaz, da je Slomšekov „Blaže in Nežica“ popolnoma samostojno delo ter nikakor kak plagijat Pestalozzi-jevega „Lienhard und Gertrud“ ali „Wie Gertrud ihre Kinder lehrt“.

Ivan Henrik Pestalozzi je bil po svojej vzgoji človek, kakor nam jih še dan danes ne manjka: bil je človek jednostransko vzgojen. Užé pri petem letu svoje starosti je bil vsled očetove smrti prepuščen materi v vzgojo. Materinemu prigovarjanju, opominjevanju in vzgledu je pripisovati Pestalozzi-jevo občutljivo srce za vsako potrebo in silo, t. j. moč óne neskončne ljubezni, s katero mu je bilo mogoče izvrševati dela, za koja ni bil — po lastnem priznanji — nihče nezmožnejši nego ón sam, iz koje mu je

izvirala moč v zatajevanji samega sebe, vsled česar so mu bile največe težave lahke, ako je vedel, da koristi ž njimi svojemu bližnjiku. Ali manjkalo mu je — kakor pripoveduje sam — kar bi mu bilo vzbudilo in razvilo moško moč, moško izkušnost, moško mislenost in moško vajo. To je bilo tudi vzrok, da je bilo blizu da ne vse njegovo življenje neko poizkuševanje. Posvetil se je najpréj duhovskemu stanu, ta popustivši se poprime pravdoznanstva, vsled pretežavnih studij obolí, postane ekonom in slednjič, približavši se svojemu pravemu vzoru, vsklikne: *Ich will Schulmeister werden!*

Pri vsem tem različnem delovanji ga je vodila edino le ljubezen za niže ljudstvo, čút za prave potrebe tega ljudstva in nagon za izboljšanje ljudske omike. Ta ljubezen, ta čút, ta nagon ga je naredil „kralja in proroka“ nemških pedagogov, ta ljubezen, čút in nagon je tudi svrha in temeljna misel njegovih dveh naj važnejših, góri navedenih pedagoških del: „Lienhard und Gertrud“ in „Wie Gertrud ihre Kinder lehrt“.

To temeljno misel je oblekel v prvej knjigi (Lienhard und Gertrud) v obliko pripovesti. Pestalozzi nas pelje v njej*) v kočó zidarja Lienharda, dobrega moža, ki pa vender dela ženo in otroke nesrečne. Lienhard tiči v rokah „vogt“-a (podžupana) Humelna, ki zapeljuje svoje sovaščane v svojo krčmo, da zabredajo v dolgove, potrebo in grehe. Pomoč pride. Arner, grajščak obljudi Lienhardu zidanje zidú okoli cerkve. Zarad tega „vogt“ sluti, da se prikazuje v vasi nov duh. V krčmi se shajajo rokovnjaški postopači, zarotujóci se zoper vse, kar je dobrega, mej seboj pa nejedini in nedoverni. Iz tega temnega ozadja se prijazno dviguje slika Lienhardove hiše, kojoj se je vrnol mir in pa resna Rudi-jeva sobica, v katerej blagoslavlja umirajóca mati svojega sina. Njen blagoslov zopet sezida sinu hišo. „Vogt“ mu je bil po krivej prisegi ugrabil travnato senožet. Pri novem hudobnem naklepu mu pade po posebni naključbi krinka raz obraz. Njemu in obožcem se zgodí pravica. Ko je bil glavni zapeljivec odstranjen, obrnilo se je v vasi vse na bolje. (Dalje prih.)

Knjiga Slovénka

v
XIX. veku.

Oroslav Caf (Juri — Cafov) r. 13. apr. 1814 na Rečici pri sv. Trojici v Slovenskih Goricah, zvršil šole latinske v Mariboru, modro- in bogoslovje v Gradcu, svečenik l. 1837, kaplan v Lebringu pri Vildonu, l. 1839 v Framu pri Slivnici, l. 1859 v semenišču Mariborskem podravnatelj in profesor duhovnega pastirstva, l. 1861 beneficijal ali nadarbenik pri mestni župniji v Ptuju, u. v blaznosti 3. jul. 1874 (Zora 1872 str. 40. 41. — Letopis Matic. Slov. 1878 str. 72 — 101. — Knjiž. Zgod. Slov. Štajerja 1883 str. 112 — 114).

V mladih letih poskuševal se je včasih s a) pesnijo, na pr. 15. dec. 1834. G. A. Caf. Bel. (Vid. Ltps. 89):

1. Vse na svéti se mênjava, K robu leze slavni car, Junost sehne, kako trava, Zlato prahu dava dar.	2. Pésni sladki molk sléduje, I mraz času toplemu, Radost gorko se žaluje, Padne cvet prijateljstvu.
3. Kto iz burje se izbavi, Gine bedno strelami, Mir po vojni se razjavi, Hodí po mrtvečini.	4. Slava prhne v razvalinu, Strašni grad se razdrobi, Liki tržestva preminu Mudrost sebi ne véri.

*) Primerjaj „Geschichte der Pädagogik“ v. Rob. Nieberggäß!

b) Prvi „Pozdravec vsem Slovincem“ pa je Cafov iz Štajerja poslal po Novicah l. 1845 št. 3, kjer naznanivši, da je umrl slavni slovenski pisavec Anton Kreml, našteva njegove zasluge, a pristavlja: „Čujemo, da se naših Štajerskih spisavcov pisanje Vam Krajncem nič prav ne ljubi, kér ni tako, kakor vi govorite, in to rad dodám, vsej tude Vaši Krajnski spisovi nam Štajercom neso célo po volji, odtodaj tude naš Kreml med Vami malo sluje ino taka bo ostala, dokler bo vsako podnaréčje svojo posebno gramatiko imélo: Dajnko je ves Štajerec spodnjega kraja, Murko ves pokrajnčni Štajerec, Metelko céł Krajnec ino Gutsmana je malo drujga, kakor Korošec, ob kratkem: Slovenske gramatike in slovenskega pisanja po vseh podnaréčjih še neimamo!! Po vsi pravici imá zato pravopisna postava: „Piši, kakor govoriš“ ali s pristavkom „kakor dobro govoriš“ ovèržena biti, ino veliko bolje takó stati: „Piši kakor slovensko ljudstvo (po etimologii ino bližnjih slavjanskih narečjih) prav govori“. Po tem se nadejamo, da bodo Novice, ker jih orel užé vse nebo célega Slovenstva veselo obléta, rade prijemale vsak popravek iz podnarečij v svoji besedi. Na nogé! vzdramite se Slovenci! temá užé beží iz vašega neba — Hrovatom lepa Danica, Dalmatincom mlada Zora sveti — tude vam se užé dení — poglednite se bratje po edni materi, ino se za take spoznajte, da si prijazno k svojemu izobraženju róke molite“ itd. — Nato svétuje, kako duhovniki lahko popravljajo pregreho svojih négdanjih namestnikov, češ, da se sami trudijo se čiste slovenšine naučiti . . ; da dobre knige sami pišejo ali jih iz drugih jezikov prestavljajo; da ne pustijo šolarjem za premije nerazumljivih némških knižic davati . . ; da očitno v cerkvi napovédajo dobre slovenske knige . . ; da napravijo v svojih farah bravnice . . itd. — Naposled pohvalivši knjige, ki jih je spisoval Fr. Veriti, pravi, da imamo Slovenci premalo zgodbinskih bukev ino drugih posvetnih, ker se človek samih samih svetih le tude navolji. Sam Bog pak nas obvari mazanja nesramnih bukev! — Vse to se izvira iz serca, vsega vnetega za Slovence ino Slovenšino“ (str. 11).

Vzlasti znamenito je, kar piše Cafov v Novicah l. 1845 str. 31 gledé Slomšeka in Slovenske Matice z geslom: Komur čest, čest. Rim. 13, 7. — pod naslovom: Novo, celo posebno veselje za vse Slovence. — „Slavni pisavec naš, naj boljšega glasa, vsi vživo do serca vneti za naše dušno in umsko izobraženje, prezaslužen gosp. A. Slomšek, kanonik in školastik Lavantski, — gdo li med Slovenci Jih ne pozna, Jih z spoštovanjem ne imenuje? gdar Jihove ljube duše po osobi ne pozna, vsej jo pozna po Jihovi mili pisavi: nedolžni otročič kaže ves vesel na „Dober Dar“ — „Blaže in Nežica“ sta mu naj ljublješa tovarša; deklica kaže na „Devištvo“ — na „Srečen Pot“; hlapčič, kmet in gospod hvaležna na „Hrano“ in „Filotejo“ in še na veliko pisem — vsej kaj li bi govoril, kar vsaki Slovenec vé? — naš gosp. Slomšek, pravim, nam pripravljajo novo, novo življenje: družbo v izdajanje cenejih Slovenskih knjig naréjajo, kar bo nam „Slovenska Matica“. 26. Prosenca t. l. pišejo preč. gosp. Slomšek: „Družba v izdajanje cenejih rodoljubnih knjig je začeta: pretečene dni so postave in vodbe viši c. k. vladii isporočene bile“. Večni Bog! oča vseh narodov daj dober tek tej napravi in dolgo življenje skerbni mu gosp. napravljavcu! — Dvojne želje si zraven tega ne moremo zderžati: 1. Da bi ta le „Matica“ vse Slovence od Madjarske do Vlaške meje, od Nemških gor do Ilirskih logov prijazno objemala, in 2. da bi ga ne bilo „spačeniga Slovenca“, kteri bi ves voljen te Matice z glavo in možnjo ne hotel podpirati“!

V listih 17. 18 dal je „Oznanilo novih, za vse Slovenske domoródce imenitnih bukev“ t. j. Radices linguae Slovenicae veteris dialecti, sp. Miklošič. „Iz peresa ravno tega Gospóda še tude pričakujemo neko drugo znamenito delo: Vseslavjansko slovnico (gramatiko), ktera Jim užé dolgo zlo po skèrbi hodi — Bog Jim daj zdravje“. — „Pri ti priložnosti še porečem: Za Slovenskega domoródca so jasni časi

prišli, da mu zdaj ni več zadosta, besedo samo svojega kraja umeti, ne! gdor se v njej popolniti — izobraziti hoče, se mora tude besede drugih Slavjanov učiti, kar bó ga pak stem leže stalo, ker bo se kmalo spreumil, da Slavjane le bolj pisanje, kakor govorjenje loči . . . Tude naša lépa miloglasna Slovenska beseda imá svoje oživiljenje ino svoj živež pričakati iz bratovskih narečij; vsem naréjem pak gojna mati ostane stara, čestna Slavjanšina ss. ss. Cirila ino Metodija“. . . Pri tej priliki priporoča razun Miklošičevih „Radices“ v ta namen še Dobrovskega „Institutiones“ in Kopitarjev „Glagolita“, pa c) Dr. J. P. Jordan's „Jahrbücher für Slaw. Literatur, Kunst und Wissenschaft“, v ktere je Caf tudi sam pisaril na pr. o vseslovanskem književnem jeziku itd. (Cf. Novic. 1851 str. 208).

„S toj stroko (pesnijo) ni si glave belil, piše Raičev Božidar v Letopisu Slov. Matice (str. 89), nego marljivo učé se jezikov prehajal je na jezikoslovno polje, kder se je domač, sposoben in zmožen čutil, in temu je odločil darovati ves žitek, kar se je tudi zvršilo. Poleg učenja zbiral je jako marljivo tvarino za slovar, pa blago za slovnico itd.“ — Priobčil je prvokrat svoj „Proglas zastran noviga slovenskiga slovnika in slovnice“ v Novicah 1846 str. 32—44 (Gl. Ltps. str. 90—92), kjer razodeva vélike svoje namere in osnove, ktere so ga naposled — brez zaželenega vspeha — usmrtilé! Pozvan o tej reči dal je l. 1848 v Novicah str. 62—63 pod naslovom: „Zastran g. Cafoviga slovenskiga slovnika“ odgovor, kteri ni gotov in mnogotero sega že v druge stvari. — Sicer je dopisoval časih v Novice — Glas ali Dopis iz Štajerskega — na pr. 1846 str. 27; l. 1848 str. 62 o slovenski obleki Pesničarjev itd. — Sam se je oglasil l. 1851 str. 208—212 v sestavku: „Staroslovenski in vseslovanski književni jezik“, kjer našteva zanj svoje razloge nasproti živim jezikom slovanskim in priporoča v ta namen koristne knjige, vzlasti izvrstna dela dr. Miklošiča, naj bistroumnejšega slovanskega jezikoslovca (str. 213).

Spis „Staroslovenski in vseslovanski književni jezik“ je ponatisnila d) Slovenska Bčela l. 1851 str. 183. Vanjo je tu in tam pisal pod imenom „Bělankin (Vid. Ltps. str. 76 — po materi roj. Belan.)“ na pr. „L. 1852: R in L sta slavenska vokala (str. 181—205); Ogrsko-slovenske besede (str. 221, 286—7) itd. — Kar je bil v Novicah l. 1845 nasvetoval, to je storil sam s prevodom knjige:

e) Robinson mlajši. Knjižica predragi slovenski mladosti za uk ino kratek čas, jo iz českega prepisal Oroslav Cafov. Zalag. Fr. Dirnböck v Gradcu. Tisk. Jeretin v Celi 1849. 8. X. str. 258. — Da se nekoliko bolje spozná tedanja beseda njegova, bodi na primer iz predgovora:

Tota jako koristna kniga, kolikar nam je znano, se je v izvirnem: Nemškem jeziku vže pred dvajstimi leti osem ino dvajstega izdanja učakala kar je ne mali dokaz njejne verlosti, ino to tem razvidneje, ker se je, kakor je sam spisavec Kampe uže pri sedmem izdanji opomenol, v vse Europejske jezike preložila. Menimo zato, da bode preloženje (ali vsej prepisanje iz Českega) na slovensko našim milim rojakom ugodno, kaj ti da je eti spis ne le za mladino odviše priléžen, temoč tude staršem ino rednikom pri reji — odgojenji otrok zlo koristen — užitečen itd.

Kar se besede tiče, jo, ljubi bravec! vidiš, da ni tvoja — niti moja; nego da je Slovenska! ino samo taka mora biti; ker se naš jaki narod prestira daleko po sveti po Vlaškem, Krajnskem, Koroškem, Štajarskem, Hervatskem ino Ogorskem: vsaki kraj pak uži ti ima svoje posebnosti: Ako pišem samo po svojem, še sem polš v svoji lupini zapert; če bi pak pisal ravno po tvojem, kakor bi ti rad, bi se jas imel svojega uma odpovedati ino bi ne bil vreden, Slovenec imenovan biti. Po tem takem boš na veliko besed zadel, kterih ne umiš — zadi jih poiši (Zbirčica tam pa tam nabranih prav Slo-

venskih besed str. 346 — 358), ino mi veri mi, če neso tvoje, pak so iz čista Slovenske — suho zlato, vsakemu pametnemu ravno zato, ker je zlato, če ravno ne iz domače — vlastne rude, po volji. Ljubi bravec! utegnol bi še na kaj druga v tem prepisanji merzeti, prijazno ino dobrovoljno razodeni, pak tude dokaze pridaj, da bo se bratovski ino z razumom popravilo. — Če se ti, dragi slovenec! tako berilo poljubi, sem pripravljen, ti ga, kolikor le pri sveči, od svojega večega dela koti počivaje — premorem, mislim ponujati. Sprejmi tičas to troho tako rad, kakor rad ti jo podavlje — prepisavec.

f) Složil je več molitvenikov . . Vlada mu je izročila prestavo Računice za prve šole. Podpiral je slovenske časnike s svojimi prineski itd. (Zora str. 41). — Priobčil je v Dr. R. Razlagovi Zori jugoslavenski l. 1853 spis „o glagoléh“ str. 158 — 226. — Istega leta českim jezikom pretres vseh del do onda izdanih po dr. Miklošiču (Knjiž. Zgod. str. 114; Ltps. st. 95).

g) Djanje Svetnikov Božjih . . Na svetlo dal A. Slomšek. — Mej pisatelj je na str. VII. v I. D. l. 1853 imenovan tudi Juri Caf, ki je vravnal po svoje blezo „Žitek svetnikov“ za mesec april (Ltps. 81). — Po njem je prišla na dan

h) Romarska palica po poti v večnost. Del I. Misionski govori. V Gradci 1853. 8. 285. Del II. Popolne mol. buk. s poduki in mol. Prepisal (v. Des Christen Pilgerstab) in sostavil O. Caf. V Gradci 1854. 8. 416. — „Tu imaš v prvim delu misionske govore, ki jih vsak pobožni bravec zamore porabiti za svoje osebuje pre-mišlovanja, ali za svoje duhovno branje. . . Drugi del romarske palice pa lahko sam za se obstoja kot prav koristne molitne bukve . . . povsod imaš prav primernih naukov. Slovenšina je kaj lepa v tej knjigi, in olikan sklad govorjenja, vender pa tako prost, de ga more vsaki človek, ki slovensko zna, dobro umeti itd. (Zg. Danic. 1854 str. 72)“.

i) Drobtinice 1861. XV. Izdalo vodstvo Lavantinskega semenišča. V Marburgu. Janžič. XVI. str. 288. Venec blagoslovnih pesem str. 1—25. Da je pričujoči letnik on vredoval, vidi se iz predgovora, kteremu je podpisan Cafov, in iz njega bodi na razgled: Vsem prijateljem in podpirateljem Drobtinic. Hvala Bogu! tudi letošnje leto je za Drobtinice rodovitno bilo, in sicer na njih novem seli: iz mnogih krajev lepe Slovenske zemlje so se nabrali mnogoverstni kosci, znameniti za duhovnike in učitelje, pa tudi za proste stare in mlade Slovence v poduk, izgled in, kar je naj važnejšega, tudi v posnemo in porabo; s kratkim: skerbelo se je na vse strani za cerkev in šolo, ter za družinsko in domače življenje; še na vesele svate in dobro voljo se nē pozabilo. — Tudi letos najdeš, dragi bravec! v vseh predelih te knjige zanimivega gradiva iz visoke, znane in mile roke. Kar pa letošnjim Drobtinicom še posebno vrednost povzdiguje, je dodavek blagoslovnih pšsem z napevi vred. Tē letnik stopa tedaj čedno in dostojno v versto svojih starših tovaršev.

Zatorej, ljubi Slovenec! rad beri, pa tudi rad brati dajaj, ker je vpijoče geslo sedanjih časov: „omika in napredek“; prava omika in potrebno napredovanje pa stoji le v tem, da se um in serce izobražuje, in strah božji širi in uterjuje med ljudmi; ako si pa le tako imenovano izobraževanje to trojno podlogo, ki ima svoj prvi in poslednji konec samo v Bogu in večnosti, spodbije, je le prazno modrovanje, potrata in zmeta. — . . .

Zdaj pa, ljube Drobtinice! le srečno pojte po vsem Slovenskem svētu; naj vas tudi nizka hišica veselo sprejme: dobro došle! ter prinašajte vreden sad za čas in večnost, ker je le to vaš namen!

„Poleg vednega učenja raznih jezikov je zeló marljivo zbiral tvarino za k) slovar . . Razve nabire besedne in knjig povzel je jako čuda tvarine tudi iz ljudstva; vsaj se je mnogo let trudil skrbno zajimati iz národa, česar šče tako obilno dosle nikdor ni učinil. Miklošič slišavši o njegovih veliki zbirki prišel je l. 1856 k njemu, ter mu naznanil

naslednjo ponudbo: „Vi imate obilno besedne tvarine nabrane, tudi jaz posedujem 4 zvezke v polni obliki spisane, če ste voljen, izdajva skupno slovar, na naslovnem listu natiskati se naju obeh imeni, in z dobičkom bodeva se delila“. Pa Caf ni privolil, vedé ceniti množino in vrednost skupljenega blaga; itak bi bilo národu koristno, iméli bi konči slovar, a sedaj Bog si ga vedi, kateri zarod bode v njem čital; sicer pa je vedeti treba, ka je Caf Matici izročil svojo zbirko, a ne kakemu zasebniku, tore ima Matica na njo pravico. Pred petimi leti odpravljeno je pod nazorom sedanjega prečastnega in prevzvišenega kneza in vladike ljubljanskega dr. Zlatousta Pogačarja okoli 60.000 besed Matici . . . in kesneje šče je dr. Costa opet prece blaga odtovaril“. Tako piše Raičev Božidar v Letopisu Mat. Slov. 1878 str. 82.

„Že kot dijak je bil Juri Oroslav Caf izurjen v vseh slovanskih jezicih, leta 1840 začne preučevati vse jezike arjanskega debla. Najprvje preuči Bopbove in Pottove dela o sanskritščini, po tem se spravi na preučevanje zendskega jezika . . . preuči evropsko, naimer: staro germanščino, keltščino, litovščino ino vse romanske jezike. Tako z jezikoslovnimi vednostimi oborožen se spravi na spise svoje, katere hočemo malo dalje dole navesti. Zraven tega je nabiral pridno narodne pesmi, prislovice in gradivo za slovenski besednik. Črez 60.000 besedi je poslal v Ljubljano za slovensko-nemški slovar, ki se ima z pomočjo Wolfove ustanovnine na svitlo dati. Njegovi nabirki so iz vseh slovenskih izvornikov, iz vseh natisnenih in rokopisnih slovarjev, iz časopisov in knjig, posebno pa iz naroda. Imel je pri sebi in preredit jih večkrat skoz celo zimo z lastnim denarjem — slovenske može iz Rezije, Medjimurja, Krasa, Koroškega, in z njimi prebiral vse slovnike slovenske, celi „Orbis pictus“ Komenskega in poizvedoval, kako tej ali oni reči pravijo v onih krajih. Stare Pohorke najel je za prejo, da so mu pevaje prele povesimo, ker tako so najložej pravile pesmi; tudi napeve je marljivo zapisaval . . . — Mi smo pri njem videli dogotovljene sledeče spise, razen že v tem članku omenjenih in sicer:

a) Critico-etymologicum Lexicon slovenicum; 60 pol. — b) Izdelovanja jezikoslovna indoevropska; 160 pol. Slovarji so pisani po srednjem samoglasniku, da se zelena beseda lahko najde. — c) Slovnških opazk za slov. in slovanščino 42 sešitkov. — d) Kritiški slovarček k bolgarskim pesmam Miladinovičev, v katerem so tujke iz turškega in novogrškega pojasnene, 6 pol. — e) Dostavkov, popravkov in razlag k Miklošičevemu Lexic. palaeoslov. 20 pol. — f) Slovnških opazk k indoevropskim jezikoslovnim preiskavam, 50 pol. — Zraven tega manje spise o slovnških pogreških, ki se v naših celó v vednostnih knjigah potikajo, in nam besedni razum prečijo in pačijo, dalje vsprejeto primerjanje in razlaganje rezijanske in ogerskoslovenske slovnice, izjasnjenja staroslovensščine iz slóvenskega narečja itd., toda vse skupe črez 500 pol z velikim trudom nabralega jezikoslovnega blaga. Caf stoji na vrhunci jezikoslovnih znanosti — hoteli so ga imeti za profesorja pastirne na univerzi, za profesorja primerjajočega jezikoslovja v Prago po odhodu Schleicherjevem, na stolico slovanskega jezikoslovja v Petrograd — in njegovo ime bode, kadar njegovi spisi zagledajo beli svet, tako cenjeno med učenjaki, kakor imena Miklošič, Buslaev, Bopp, Pott, Schleicher itd.“ — Tako je pisal Davorin Trstenjak v Zori l. 1872 str. 40. 41.

In prav to je menda vzbudilo Cafa, da je vendar spet jel glasiti se l) v Zori na pr. l. 1872 št. 20 po sestavku „Jezikoslovne črtice“ (škrjanec — sevec, sevica, sevka in levec, levica, levka); v Vestniku l. 1873 str. 3 „Besede s predstavkom ma — ali me; str. 36 o besedi „limbar“; str. 55 „nazoči“; str. 104 — 168 in l. 1874 str. 25—62 o besedah „ptuj, peč in tuj itd. V teh poslednjih razpravah se vidi, kakov jezikoslovec je bil Cafov. — Znamenita je opazka, s katero pričinja zadnjo razpravo po dr. Miklo-

Šičevem *Lex. palaeoslov. gr. lat.* l. 1865: »Kakor blagi čitatelje vidijo, se jaz s to knjigo najraje bavim — po pravici; in sicer, ker je v tej stroki, naj izvrstnejša knjiga zakladnica, pravo zlatočrenije . . . ktero vsa slov. narečja jasni — in se samo po njih naopak jasni in ker se na vsaki strani — jih je 1170 — s priljubljenjem izvlasti na našo milo slovenščino, pa tudi na sorodne indoevropske jezike ozira, moralo bi pač vsakemu slovanskemu rodoljubu knjižnico krasiti! — Le golemim čudom se čudim in tu javno tožim, ka Slovani, ki se le s svojim množtvom radi bahajo, ne vzročijo temu Veleumu pričine in potrebe, da bi se to slavno delo — tudi nemšk. učenjakom v največih hvalah — skoro po 10 letih! nanovo izdalo, ter se naše hibe poravnale — dokler — ta zvezda zorjanska s slovanskega neba zavseli v zaton ne . . . ! Če se pa jaz te knjige gde teknem, ji izličnosti ne uščrbim — bil bi trud, kakor bi solncu žarke krhal — vodilo je le: »čto jest' istina?« Joan. XVIII, 38. Caf.

Istina je, da se je obilna besedna zbirka Cafova izročila vredništvu sloven. nem. slovarja iz vstanovnine Wolfove; o tem glej njegovo pisanje v Slovincu l. 1874 št. 85—86, kjer se spominja celo Jezičnika! Koliko je vredna in ima-li res v sebi čez 60.000 besedi, o tem povedalo se bode v slovarju samem. — V Novicah l. 1874 str. 231 je po smrti njegovi čitati: „Literarične zapuščine dobi po lastnoročni njegovi oporoki polovico Zagrebška akademija znanosti, polovico pa Slovenska Matica.“ — Tako pripoveduje i Raičev Božidar, da je Caf Matici izročil svojo zbirko . . . in kesneje šče je dr. Costa opet prece blaga odtovaril (Ltps. 1878 str. 82). Dr. Bleiweis popravlja to koj rekši: „Cafovih tū navedenih spisov Matica nikdar ni prejela. Dr. Costa jih je dobil zeló, zeló (ubogo) malo!“ — Jeli Akademija Jugoslavenska kaj dobila, ne vém; zeló dvomim. O Matici vem pa tole: Po sporočilu o smrti in oporoki podal se je predsednik dr. Costa sam v Ptuj, ter — vloživši desetak — prinese Matici kacih 100 do 110 listov, na katerih so vse križem bile jezikoslovne črtice brez vsakoršnega reda! O tej pridobitvi je poročal sam 9. oktobra 1874 v 31. skupščini odborovi; v 34. dné 16. jul. 1875 pa sem jaz — pregledavši tiste papirje — nasvetoval, naj se prepustijo vredovatelju slov. nem. slovarja, kajti nimajo nikakoršne druge vrednosti (Ltps. Slov. Mat. 1875 str. 17). Iz Letopisa 1878, kjer Raičev Božidar preslavlja rokopise Cafove (o snopičih Slava, o jezikoslovnih preiskavah na polji indoevropsčine, o Miklošičevem stsl. slovarju str. 97, 99 itd.), smé se sklepati, da jih je imel takrat v rokah. Kje so zdaj, kdo vé? „Na duhovski bednik bil sem poslednjič pri njem, piše ondi (Ltps. str. 87) . . . Pred odhodom pokazal mi je prstom na spodnji predel neke inače visoke omare, rekši: „etu so moji spisi, kedar me ne bode več, gledi, ka je hitro rešiš.“ —

Po vsem tem se mi žalostna osoda Cafova pojasnjuje še bolj iz prijateljskega pisma, ktero mu je kaplanu v Frauheimu l. 1853 pisal J. Muršec, kjer se nahajajo besede: „Vedno obžalujem, da vi svoje izvrstne moči na malenkosti zapravljate, in da ne spravite svojega rečnika brž v red. Vi imate kaj blaga — pa ne v red spisanega. Miklošič ga ima mende pol manje, pa vse lepo vazbučeno. Bi vsak svoje dala — oboje v eno zložila — ino rečnik bi naj popolnejši bil — ino koj gotov, zakaj Miklošič je hiter . . . Ne zamerite mi te oprtosrčnosti — preveč mi vajna sloga in nje blagi nasledki na srdcú ležé, z druge strani pa strah, da bi ne vtegnul ves vaš zaklad se razpršiti, ako mu z redom ne zagotovite obstoja ino porabe. To bi bilo za naš narod nedomestljiva šteta!“ — Celo J. Macun pripoznava, da je v pravem pomenu zelo umestna bila beseda Slomšekova: „Na Vašem mestu jaz se tega ne bi učil itd. (str. 113).“ —

„Čudnovato zaista! U ono po prilici doba, kad mi izgubismo Kurelca (Vienac l. 1874). izgubiše Slovinci Caf. I jedan i drugi bijaše skroman jezikoslovac, i jedan i drugi zadubio se u dušu naroda svoga, i jedan in drugi kupio je kao crv narodnje

blago, i jednog i drugog ostavi pod kraj života sila duha, i jedan i drugi poginu iz ne-nada. Dvie su to skromne al sjajne zvezde na nebu slavenskoga juga. Vječna im pamet, vječno pobratimstvo nad zvezdami" (Zora 1874 str. 255). —

Glavna česka učiteljska skupščina v Pragi.

Kakor je užé znano častitim čitateljem „Učit. Tov.“, imeli so česki učitelji dné 9., 10., 11. in 12. meseca avgusta v českem kraljevem mestu, v zlatej Pragi, svojo glavno učiteljsko skupščino. Mislim, da ne bode odveč, ter bode zanimalo marsikaterega tudi naših slovenskih učiteljev, ako jim podam bolj podrobno poročilo tako mnogobrojno obiskane skupščine, ki jo smemo po pravici imenovati „slavnostni dnevi“ českega národnega učiteljstva. In bilo je to v resnici najsijajnejše učiteljsko zborovanje od vseh do-zdanih, kolikor jih poznamo v našem cesarstvu. Več nego 2000 učiteljev, učiteljic, prijateljev národnega šolstva in národnih zastopnikov polnilo je v 9. dan avgusta največjo in najkrasnejšo Pražko dvorano na Žofinu (Sofijinem otoku). Ako greš mej Karlovim mostom in národnim gledališčem na desno, v nekoliko minutah stojiš pred majhenim mostom, in prišedši preko njega, užé si na prekrasnem Sofijinem otoku, ali kakor Čehi pravijo: na Žofinu. Praga je namreč z velikimi troški izpremenila rečeni otok v prelep, zelen gaj (park), zasadila na njem različno drevje in prekrasne cvetice ter naredila z belim peskom nasute poti, po katerih se vsakega popoldne ob lepem vremenu šetajo Pražke gospé in gospodične. Nekako v sredi tega prezalega gaja dviga se ogromna palača. Po krasnih in širokih hodih se pride v dvorano v prvem nadstropji. Dvorana ima za več nego 2000 ljudi dovolj prostora. Olepšana je z arhitekturo in umetelnimi slikarijami tako krasno, da niti na Dunaji kaj lepšega videti ne moreš. — Z južne strani rečenega poslopja je drugi hodnik sè stolpovi. Izza dvorane proti jugu se razprostira velik prostor, kjer se ljudje zabavajo in krepčajo s čašo dobrega piva. V sredi tega velikega prostora je pavilon za godbo. — V tem lepem poslopji, katero sem tukaj samó površno opisal, v prekrasnej, velikej dvorani bilo je zborovanje českich ljudskih učiteljev. Poleg ogromnega števila ljudskih učiteljev iz Česke prišlo je 400 učiteljev in učiteljic iz sosednje Moravske pod voditeljstvom obče znanega pedagoga gosp. Fr. Slaménika, pa tudi iz Hrvatskega je bilo lepo število hrvatskih učiteljev in učiteljic, ki so prišli, da se upoznajo z bratskim nam národom českim. Poljsko učiteljstvo je zastopal podpredsednik ondotnega deželnega učiteljskega društva gosp. dr. Th. Gerstman, a slovensko pisatelj teh vrstic, Ivan Tomšić.

Po slovesnej sv. maši v cerkvi sv. Vojteha odprl je skupščino ob 9. uri g. Josip Král, predsednik „Ustr. spolku“, z navdušenim in domoljubnim nagovorom, v katerem je povdarjal pomén in važnost národnega šolstva, kakor tudi pomén učiteljske skupščine, h katerej se je tako ogromno število učiteljev in učiteljic sebralo, obžaloval je národnostni boj mej Čehi in Nemci, povdarjal ljudsko šolo kot óni faktor, ki ima nalogo vzrejati možé, katerim je ljubezen do domovine in države prva in sveta dolžnost, ter izražal željo, naj bi zavladala mir in sloga mej obema národnostima na Českej zemlji. Po tem ogovoru, kateremu se je odzival gromoviti „Na zdar!“, pozdravil je vse navzoče učitelje in učiteljice, in še posebej častite továriše in továrišice iz Hrvatske, Poljske in Moravske. Gromoviti „Slava-klici“ so odmevali temu pozdravu iz ust slavne skupščine. Potem je še prebral dopis, s katerim pozdravlja predsednik „hrvat. ped. knjiž. zbora“, gosp. Iv. Filipović, česko učiteljsko skupščino. Ta dopis je bil vzprejet z burnimi klici: „Na zdar!“ in „Živio!“

Predsedniku se zahvaljuje v imenu Hrvatov g. Skender Fabković iz Zagreba a v imenu Poljakov dr. Gerstman iz Levova. Po teh uvodnih nagovorih izbrali so se za častne predsednike gg. Jos. Primus, nadučitelj dekliške šole v Polički in V. Novotny, ravnatelj česke ljudske šole v Budjevicah. — Od deželnih poslancev so počastili skupščino s svojo navzočnostjo grof Vencel Kaunic, dr. Ed. Grégr, dr. Městecky, prof. Tilšer in dr. Trojan.

Na dnevnem redu je bila najpred obravnava o šolskem nadzorstvu. Poročevalec tega predmeta je bil gosp. Jos. Kobr, učitelj iz Rudnice. V jako obširnem in temeljitem govoru je razlagal, da naj bi bile vse česke ljudske in meščanske šole podredjene izključljivo samó českim šolskim svétom, posebno pa, da je nujna potreba, da se česki krajni šolski svéti po vseh takih krajih, kder prebivajo v jednej občini Čehi in Nemci skupaj, sestavljajo samó iz Čehov; dalje je povdarjal, da vse óne česke ljudske in meščanske šole, kder Čehi in Nemci skupaj prebivajo, naj ne dobódo samó českega c. kr. okrajnega šolskega nadzornika, nego naj se tudi podredé c. kr. sosednjemu okrajnemu šolskemu svétu, ako bi bil c. kr. okrajni šolski svét v domačem okraji iz nemških ljudi sestavljen. — Posebno temeljito je govornik razlagal, kako naj bi otroci česke národnosti smeli samó v česko šolo hoditi, a takisto tudi otroci nemške národnosti samó v nemško šolo. Govornik pravi, da je zeló pogubljivo za otroke, bodi si katere koli národnosti, ako hodijo v tako šolo, v katerej jezika ne razumejo; v takih šolah se mladina svojemu národu odnaroduje. Česki otroci naj bodo dobri Čehi, pa bodo izvestno tudi dobri in pošteni avstrijski državljani. Za razvitek in dober napredek českih šol pa je treba tudi českega šolskega svéta, kajti nemški šolski svéti se v svojem področji ne brigajo dosti za česke šole, kar je govornik z nekaterimi karakterističnimi primerami prav dobro dokazal.

Drugi poročevalec gosp. Fr. Hůlka, učitelj iz Pavlikova, pretresaval je ministersko naredbo z dné 1. decembra 1884. l. gledé sestave okrajnih šolskih svétov ter je opozarjal na to, da učiteljski stan nima onoliko zastopnikov v okrajnem šolskem svétu, kolikor bi jih užé po naravi stvarí same imeti moral. Govornik pravi, da bi ljudski učitelji morali imeti najmanje 2 zastopnika v okrajnem šolskem svétu. Ta krivica je še toliko očitnejša, ako se pomisli, da ima vsaka vérska družba, katera šteje v kakem okraji 200 duš, pravico voliti si jednega zastopnika v okrajni šolski svét. Dalje pravi poročevalec, da je tudi to krivično za ljudske učitelje, ká jedna sama meščanska šola voli jednega zastopnika v okr. šolski svét, a vse druge ljudske šole, kolikor koli jih je v jednem šolskem okraji, volijo ravno takó samó jednega zastopnika. Govornik sklene z besedami, naj bi se volili po tri zastopniki v okrajni šolski svét, ki bodo zastopali ljudsko šolstvo. Končno še govori o šolskih nadzornikih, kateri v šolo prišedši, imajo za svojo najpoglavitnejšo nalogo, da poizvedó prestopke in napake ter se potem kaznujejo óni, ki so jih krivi. Šolski nadzornik naj bi svoje opazovanje po končanem nadzorstvu priobčil učitelju in na podlogi tega naj bi se sestavil poseben zapisnik, podpisan tudi od učitelja, in ta zapisnik naj bi potem bil okrajnemu šolskemu svétu na razpolaganje za nadaljno postopanje.

Besedo ima poročevalec gosp. Fr. Jiroutek, učitelj iz Pardubic, ki pravi, da je največje blagó vsakega národa ljudska šola, ki je prav za prav zaloga ljudskega izobraženja in močí vsake države, zaloga meščanskega napredka, zaloga blagostanja in svobode národa. V daljšem govoru predlaga govornik, da bi se okrajni šolski nadzorniki jemali samó izmed ljudskih in meščanskih učiteljev. Nadzornik je ne samó glava in duša učiteljstva v svojem okrožji, on mu je tudi oče in prijatelj. Kakeršna glava, takšni udje, kakeršen duh, takšne močí, kakeršen oče, takšni otroci. Po postavi mora vsak šolski nadzornik v vseh didaktično - pedagogičnih vprašanjih učitelju pomagati; paziti mora,

ali se čuva in izvršuje osnova in način šolskega pouka. Govornik nikakor ne oporeka, da bi učitelji srednjih šol ne imeli didaktično - pedagoškega znanja, ali to se pa vendar ne more tajiti, da bi med poukom na srednjih in ljudskih šolah ne bilo nobene razlike, posebno kar se tiče vzrejevalne metode. Profesorji srednjih šol nimajo potrebne izkušnosti v poučevanju otrok po naših ljudskih šolah. Kdor kakega dela ne pozná, ne more ga presojevati, še manje pa da bi odkrival njegove pogoške in pomanjkljivosti. Tudi učitelji meščanskih šol nimajo pravega znanja niti prave sposobnosti o poučevanju otrok v ljudskih šolah. Govornik se ne ujema s tem, da se za učiteljsko sposobnost zahteva dveletna praksa, a za nadzorništvo ljudskih šol se ne išče nobena praksa. To nedoslednost primerja z obrtno postavo. Do nedavne dôle je bil obrt svoboden; vsak kdor koli je hotel, mogel se je pečati s kakeršnim koli obrtom po svojej volji; vprašalo se ni, ali ima sposobnost za to, ali ne. In ravno to je bil vzrok velikemu propadu domačega obrta. Po novej obrtnej postavi se pa mora vsak, kdor se hoče posvetiti kakemu obrtu, izkazati, da ima popolno sposobnost in razum zanj. In kaj je telesno opravilo proti duševnemu?! Ne more tedaj biti za šolskega nadzornika človek, kateri ljudske šole niti videl ni. Tù navede govornik nekoliko vzgledov o takih nadzornikih. Nepriernost se pokazuje tudi v tem, da so profesorji usposobljeni za jeden ali za dva predmeta, s katerim se pečajo, za druge predmete se ne brigajo dosti; a šolski nadzornik mora biti spreten v vseh predmetih, ki se učé po ljudskih šolah.

Končno opomina govornik, da je čast šolskega nadzornika najvišja, katero lahko doseže ljudski učitelj, zatorej naj se ta čast pustí ljudskim in meščanskim učiteljem. Profesorji srednjih šol lahko dosežejo višjih častí, a nikakor bi jim ne bilo po volji, ako bi se njim imenovali za nadzornike profesorji iz višjih šol.

Naposled stopi na govornico národní zastopnik gosp. dr. Ed. Grégr ter pravi, da po njegovem mnenji ljudska šola ne pripada ne državi, ne cerkvi, ampak národu samemu. Rekel je nekako tako-le: Govorilo se je dozdej mnogo o nadzorovanji ljudskih šol iz stališča učiteljskega, ali on prevdarja to stvar z družega gledišča. Užé od nekdej sta si dva faktorja mnogo prizadejala, da bi spravila šolstvo pod svojo vlast; ta dva faktorja sta: država in cerkev. Po govornikovem mnenji ne pripada nobenemu od teh dveh odločna pravica do ljudskega šolstva. Mladina pripada národu, in ta najboljše vé, česa je treba otrokom. Zaradi tega bi ne smelo biti učiteljstvo odvisno ne od države, ne od cerkve, ampak samó od národa. Kdor podkopava svobodo ljudskega učiteljstva, ta podkopava tudi svobodo národa. Dalje še pripoveduje, kako se česka mladina po českých šolah germanizuje itd., na kar ga vladni komisar opomina, da naj ostane pri stvári.

Ko so govorniki končali razpravo o šolskem nadzorstvu, vzprejele so se sledeče resolucije:

Da se česko šolstvo odtegne národnostnim in verskim prepirom ter se mu podá prilika samostojno se razvijati, kakor to njegova kulturna naloga zahteva; da se českemu učiteljstvu zagotovi spodobno mesto pri šolskem upraviteljstvu, zahteva glavna skupščina českega učiteljstva in prijateljev šolstva, zbrana v Pragi v dan 9. avgusta 1886. l., sklicevaje se ob enem na svoje sklepe od 1870. in 1880. leta:

1. Vse česke ljudske in meščanske šole naj bodo podložne samó českým šolským svétom; posebno pa naj se a) česki krajni šolski svéti povsod ondi, kjer v jednej občini skupaj prebivajo Čehi in Nemci, sestavljajo samó iz Čehov; b) vse óne česke ljudske in meščanske šole, kder Čehi in Nemci skupno prebivajo, naj ne dobodó samó českega c. kr. okrajnega šolskega nadzornika, nego naj se tudi podredé c. kr. sosednjemu okrajnemu šolskemu svétu, ako bi bil c. kr. okrajni šolski svét v domačem kraji iz nemiških ljudi sestavljen.

(Dalje prihodnjič.)

Šolska letina.

(Dalje.)

Prvo skupno poročilo ljudskih šol novomeškega okraja. Sestavili učitelji pod vodstvom c. k. okrajnega šolskega nadzornika. To zanimljivo poročilo ima na 41. straneh: Šolstvo novomeškega okraja; šole (po številu razredov in po abecednem redu). Naštevajo se: (čveterorazrednici) deška šola v Novem mestu, deška šola v Žužemberku; (dvorazredne šole) Črmošnic, Mirna, Mirna peč, deklška šola v Novem mestu, Šempeter, Trebnje; (nerazdeljene enorazrednice) Langenthon (po nemški), Unterwarmberg (po nemški); (razdeljene enorazrednice) Ajdovice, Ambrus, Bela cerkev, Brusnice, Čatež, Dobernče, Dvor, Hinje, Sv. Lovrenc, Podgrad (Mehovo, Pöllandl (Poljane, po nemški); Prečina, Sela pri Šumberku, Zgornja Sušica, Stopiče, Šmihel pri Rudolfovem, Toplice, Valta vas, Zagradec. (Imena šolarjev, ki so se pridno učili, so pri vseh šolah debelo tiskana; v nekaterih krajih imajo zvezdico otroci, ki so se slabo učili. Slovenske šole imajo slovenski imenik, nemške nemški. Pri vseh šolah imenovani so tudi udje krajnega šolskega sveta.)

Peto letno poročilo deške meščanske šole s kmetijskim značajem v Krškem prinaša životopis rajn. Martina Hočevvar-ja (po nemški spisal J. L.); črtice o podnebju v Krškem (spisal Ferd. Seidl); pregled meteoroloških opazovanj v Krškem od 1. aprila 1885. do 31. julija 1886. l. (sest. Ferd. Seidl); der Lehrkörper (Bürgerschuldirektor, 2 Bürgerschullehrer, Katehet, Aushilfslehrer); Aus der Chronik der Anstalt; Wohlthäter der Schule; Verzeichnis der Lehrmittel, Schülerverzeichnis (I. razr. 28, II. razr. 12, III. razred 12, vкуп 52 učencev).

Letno poročilo čveterorazredne ljudske šole v Radovljici kaže: I. nekaj iz šolske kronike; II. učiteljstvo (nadučitelj, katehet, učitelj in dve učiteljici); pregled šolske mladine (v zač. šolskega leta, vкуп 162 učencev in učenk); učence in učenke so alfabetično urejeni (z odliko pohvaljeni so zaznamovani z zvezdico).

Jahresbericht der Volksschule in Neumarkt obsega: Chronik der Anstalt; Lehrpersonale (nadučitelj, katehet, dva učitelja in učiteljica); Lehrbücher; Übersicht der Vertheilung der Lehrgegenstände; Statistische Notizen (299 učencev in učenk, mej temi samo 14 Nemcev); Bibliotheksbericht (246 knjig); Gewerbliche Fortbildungsschule (98 rokodelčičev); Rangordnung der Volksschulkinder.

D o p i s i.

Z Goriškega, v začetku septembra. (O prepovedanih mrežastih tablicah, pisanakah i. t. d.) Zopet stojimo na pragu novega šolskega leta. V tem letu stopi prvič v veljavo ministerski ukaz z dné 23. julija 1885, po katerem ukazu je na ljudskih in srednjih šolah prepovedano nadalje rabiti mrežaste (kvadrovane) računske tablice, pisanke i. t. d. Ta prepoved se je imela uveljaviti užé v prešlem šolskem letu, a ker so se nekateri založniki in prodajalci teh pisalnih pomočkov obrnoli do naučnega ministra s prošnjo, naj bi se ta prepoved odložila vsáj še za eno leto, upravokrepil jo je minister z ukazom dné 7. septembra l. l. stoprv za prihodnje šolsko leto. Pri tem se opira minister na menjenje c. k. najvišega zdravstvenega sveta, ki trdi, da so mrežasto črtane tablice in pisanke otroškemu vidu škodljive.

Vsakedo mora priznati, da to menjenje zdravstvenega sveta ni iz trte izvito. Poskusimo le nekaj več časa gledati skozi mrežasto okno in kmalu zapazimo na očéh neko utrujenost, katere bi takó hitro ne občutili z gledanjem skozi prosto (neomreženo) okno. Razumljivo je torej, da

mora tudi čitanje in pisanje ali tudi risanje na mrežasto črtanih tablicah, pisankah ali risankah*) utrudljivo in škodljivo vplivati na otrokov vid, ker se pri čitanji in pisanji vodoravno se premikajoče otrokovo oko poprečno vpira v navpične mrežine črte. Kot enak ali vsaj nekoliko podoben slučaj si lahko mislimo hojo po klinih vodoravno položene lestve. In kakor ni prijetno po lestvi hoditi, naj si bode še takó primerno poševno postavljena, takó ni tudi očesu ugodno, da naletuje pri svojem vodoravnem premikanji (po vrstah) na več ali manj poprečne (navpične ali poševne) črte. Zató je naučno ministerstvo z ukazom 19. decembra l. l. prepovedalo rabiti tudi take pisanke, katere imajo poševne smernice (diagonale).

Vender pa minister obrača in naši založniki pisank hoté obrniti. Začeli so namreč izdajati pisanke samo z navpičnimi (gostimi) črtami. S tem sicer ustrezajo besedam ministerskega ukaza, ne pa njegovemu duhu. Ohranili so očesu škodljive navpičnice, a izpustili neškodljive vodoravnice. Take pisanke kváre vid práv takó kakor kvadrovana. Tega se prepričamo, ako se peljemo mimo vrta ali dvorišča ograjenega z gostimi, navpičnimi železnimi šibkami gledajóč vanj. Res je, da se to hipoma odpravi, ako se pisanka takó zasuka, da postanejo iz navpičnic vodoravnice. Ali kaj tacega ne pride takó hitro malemu otroku na um, ker ga pri tem več ali manj moti svojna pola. Zató pa naj učitelj — da si v šoli delo zlajša — užé tekó j v začetku šol. leta opozori mladino na take pisanke! Šaj so pa tudi črte vodoravnice mnogo potrebnejše, ne le pri pisanji ampak tudi pri številjenji.

Sicer pa ni s to prepovedjo mrežastih tablic in pisank odpravljen Bog ve kak zdravstven nedostatek. Ako pomislimo, da so se kvadrovane tablice in pisanke rabile le pri računstvu (pri pisanji so se užé tudi prej večinoma rabile pisanke brez poševnih smernic), ako dalje zaračunimo za vsacega otroka računstva na teden štiri ure, od kojih odpade velik del posebno v nižih šolskih letih na ustno računanje na pamet, potem lahko sprevidimo, da niso bile óne kvadrovane tablice in pisanke práv taka nadloga za naše šole. Ljudski učitelji smo hvaležni gospodom najvišega zdravstvenega sveta za to njihovo skrb**) za zdravje naše šolske mladine, če tudi se ne dá zagovarjati njihovo menjenje z metodičnega stališča, vender bi jim bili še mnogo hvaležnejši, ako bi bili nasvetovali gospodu naučnemu ministru odpravo tehtnejših zdravstvenih nedostatkov, n. pr. slabo počrtnene šolske table, nizke, nezračne, temne in nepobeljene šolske sobe, prenapolnene šole, kder otroci iz zadnjih klopí na tablo še celó vide ne, i. t. d. A — se vé da — za to bi bilo treba denarja in — denar pa žró topovi!!

Iz Gorice, 4. septembra. Včeraj smo spremili k zadnjemu počitku Petra Rajakovića, bivšega ravnatelja sedanjega ženskega in prejšnjega moškega učiteljišča goriškega, bivšega uda mestnega šolskega sveta in c. k. izpraševalne komisije za ljudske in meščanske šole. Ranjki je bil rojen leta 1831. v Istri, ter je prišel l. 1857. kot suplent na gimnazij v Gorico. Leta 1859. je bil imenovan profesorjem nemške literature na liceji v Veroni. Pa užé sledeče leto je prišel na gimnazij v Koper, kder je ostal do leta 1867. V tem času se je preosnovalo tukajšnje moško učiteljišče in Rajaković je postal njegov ravnatelj. Kot tak je prestopil leta 1875. na sedanje žensko učiteljišče, ki se je ustanovilo na mestu moškega, premeščenega v Koper. Za družega svojega bivanja v Gorici je bil Rajaković nekaj časa tudi okrajni šolski nadzornik v goriškem in gradiškem šolskem okraji.

Rajaković je bil vešč nemškega in laškega jezika; slovenščino je govoril za silo. Če tudi neizpitan, bil je nekaj časa mož na svojem mestu. Posebno darovitost je kazal za pedagogiko in metodiko ljudske šole, kar je tudi vspešno poučeval. Pozneje pa se ga je prijala neka neimenljiva bolezen, vsled katere je začel dušno in telesno hirati ter je bil pred dvema letoma upokojen.***) Ranjki je postavil temelj pedagogičnega znanstva mnogim sedaj delujočim slov. učiteljem in učiteljicam.

*) Z ozirom na ministerski ukaz z dné 6. maja 1874 se pri nas ne rábe mrežasto črtane risanke.

Dopisnik.

**) Fr. Wiedemann, znani in izkušeni elementarni učitelj, kojemu se gotovo ne more oporekati ljubezen in skrb za zdravje malih otročičev, je drugačnega mišljenja; ón piše: . . . . „Gar so häufig kommen die Kleinen schon erstens nicht mit dem Netze zusammen, dass ein wirklicher Nachtheil für ihre Augen-Netzhaut oder den Sehnerv entstehen könnte; und zweitens müsste dann consequenterweise auch das Lesen für die ersten Schuljahre abgeschafft werden, denn das schnelle und sofortige Entziffern der Tausende von kleinen Buchstabenbildern dürfte nach meiner Meinung für das kleine Auge weit anstrengender sein, als das Verfolgen der regelmässigen Netzlínien.“

Dopisnik.

**) Smešna je trditev tukajšnjega laškega židovskega lista, da je bil Rajaković upokojen, „ker ni dišal po slavomaniji!“

Dopisnik.

Pogreba se je udeležil dež. glavar eks. grof Coronini, dež. šol. nadzornik vitez Klodič - Sabladski, okrajni glavar dvorni svetovalec baron Rechbach, učiteljišeni ravnatelj gosp. Hafner, mestni župan, glavni in vadnični učitelji, profesorji, v mestu bivajoče učiteljiščne gojenke in učenke dekliske vadnice, ranjkega mnogi znanci in prijatelji. Rakev je bila bogato okrašena z venci, mej kojimi je poklonilo eden učiteljstvo, eden pa gojenke učiteljišča. Naj v miru počiva!

Iz Tomaja. Učiteljsko društvo za Sežanski šolski okraj zboruje dné 7. oktobra t. l. ob 9. uri predpoludne v Komnu z naslednjim dnevnim redom: 1. Pouk iz računstva v II. razredu. 2. Kritika o pouku. 3. Predavanje: Brez naslova. 4. Podrobni načrt o kmetijstvu o nad. tečaji. 5. Predlogi. K obilnej udeležitvi uljudno vabi *odbor učiteljskega društva.*

Iz Krškega. Navada, stoletnice obhajati, je vse hvale vredna, ker s tem se znova okrepcamo za trudapolno delo. Tudi šola naj porabi take prilike, ker s tem se ljudstvo pridobiva za šolo. Tako stoletnico svojega obstanka je obhajala Krška ljudska šola dné 31. avgusta t. l. V ta namen se je priredila koncem šolskega leta lepa šolska slavnost. Po zahvalni sv. maši zbrala se je šolska mladina v krasno okinčani telovadnici v pričó obilo odličnega občinstva, starišev in drugih. Tù se je pelo in deklamovalo na občno zadovoljnost vseh navzočih. Gosp. nadučitelj je razložil pomen te slavnosti ter na kratko očrtal stoletno delovanje ljudske šole. Pridni učenci in učenke so bili javno pohvaljeni, in razdelila so se jim krasna darila, obstoječa v molitvenih in drugih knjigah, za katere je podarila visokoblag. gospa Hočevarjeva potrebno vsoto. Otrokom se je na srce polagalo pridno učenje in lepo vedenje, vzpodbujali so se k ljubezni do Boga in do domovine ter k neomahljivi zvestobi do cesarja in do cesarske hiše. Razdelila so se jim šolska naznanila in tiskana letna poročila, v katerih je stoletni obstanek ljudske šole natančneje opisan, slavnost pa se je končala s trikratnim živio-klicem na cesarja in s cesarsko pesnijo.

Naj bi šola še zanaprej mnogo koristnega storila v prid in čast mile domovine!

Iz Postojine. (Dalje.) — V slovenskejši slovnici doseže se v mnogih šolah dober vspeh, nasprotno pa nekateri učitelji ta predmet zanemarjajo ter ga tako površno predavajo, da je strmeti, kako je možno slovenskemu učitelju svoj jezik tako zeló prezirati. Slovnica naj se naslanja na berilo, s tem se najhitreje doseže zaželjeni smoter in tudi pouk je mnogo kratkočasnejši; gojiti samo suhoparna pravila, ne hasne nič. V nekaterih šolah pogrešam pismenih izdelkov v tem predmetu, kateri so v dosego povoljnega vspeha neobhodno potrebni. Ako pa se dajo naloge, treba jih je popravljati, inace nimajo prave vrednosti, ker otroci kmalo sprevidijo, da nimajo nikacega priznanja za dobro izvršitev danih nalog ter postanejo mláčni in zanikrni, kar ima učitelj na svoje vesti.

V tesnej zvezi s slovnico je spisje, katero se, posebno pismeni del, premalo gojí. Kdor nima pravega znanja, kako mu je ta predmet poučevati, priporočam mu še jedenkrat »Praprotnikovo spisje«, ki je še najboljša slovenska knjiga, katera nam je za omenjeni uk na razpolaganje. Se vé, da je ta knjiga bolj rabljiva v višjih razredih oziroma oddelkih. V spodnjih ponuja se učitelju mnogo prilike, svoje učence na pravi pouk v spisji pripravljati. Kadar so se otroci užé privadili o povedanem ustmeno povoljno izraziti se, napišejo naj svoje misli na pločice. Ta pouk gojí naj se takoj prvo šolsko leto. Začetkoma spisujejo naj otroci besede, koje so brali, tem sledijo naj kratki stavki, dalje naštevanje rečí, o kojih se je bralo. Na višji stopinji morejo na podlogi omenjene učne knjige slediti vaje v popisu in primerjevanji rečí, dalje pripovedi, pisma in gospodinjiski spisi, kar je natančneje razvidno iz učnega navodila (Lehrgang). Tudi za ta pouk priporočam obilo pismene vaje in pridno korekturo danih nalog. Res je popravljanje teh nalog zeló mučno in se porabi v to mnogo časa, ker so otroci posebno začetkoma v mislih neukretni. A vesten učitelj v svesti si, koliko dobrega učini s tem, se gotovo ne bode ustrašil tega dela, dobro vedoč, čem boljši vspeh sme pričakovati, in njegovo delo bode se dan za dnevom zmanjševalo. Nemški jezik poučuje se kot obliigaten predmet na vseh četeterazrednicah, neobligatno pa na jednej trirazrednici in na dveh dvorazrednicah. Na poslednjih treh šolah udeležuje se tega pouka 102 učenca. Nemškega branja in pisanja privadijo se otroci dobro in tudi prav dobro a tudi v slovnici doseže se precej povoljen vspeh. V dosego boljšega napredka v nemškem pravopisu priporočam gospodom učiteljem iz lastne skušnje sledečo metodo: Začetkoma naj se učenci pridno vadijo v prepisovanji beril ter naj se dotične naloge vselej natančno popravljajo. Kadar so učenci v prepisovanji užé dobro izurjeni, preide se na težjo stopinjo. Imenuje se jim berilo, katero se bode v prihodnej pravopisnej uri pisalo ter se jim priporoča, vse besede skrbno pregledati in se njih pisavo dobro zapomniti. S takim natančnim opazovanjem besed privadijo se učenci več nego z vsemi pravili. Korektura vrší se lahko vkupno po učencih samih in sicer, da drug drugemu popravlja.

V računstvu se je večinoma pravilno poučevalo in s povoljnim vspehom. Priporočam več domače vaje in pridno korekturo, kar bode gotovo temeljiteje znanje pospešilo. Pred vsem naj si učitelj prizadeva, da njegovi učenci dobé dobro podlogo. V to svrhu naj se računstvo od 1—100 vsestransko temeljito predava ter tako poučuje, da se otroci privadijo nastavljenim vprašanjem hitro in prav odgovarjati. Posebno dobro naučé naj se naštevanke in razštevanke, da se ne bodejo pozneje pri pismenem računstvu motili in ustavljali, kakor sem to po nekaterih šolah zapazil. Spretno računjenje je za dejansko življenje potrebno in naloga šole je, otroke privaditi k tej spretnosti in sicer s temeljito in pridno vajo. Naloga naj bodo vselej praktične in umestne razumu učencev. Učitelji enorazrednic naj si prizadevajo, da bodejo vsaj v zadnjem oddelku učence privadili v računjenji z desetinskimi števili, katero je za dejansko življenje kaj imenitno. Ozirali naj bi se učitelji v prihodnje tudi nekoliko več na oblikoslovje. Učenci naj se seznanijo s pre-računjenjem četeroogelnikov, trikota, kroga, prizme, cilindra i. t. d., da bodejo pozneje, izstopivši iz šole take račune znali prav izvrševati. Realije poučevajo se na mnogih šolah z veliko marljivostjo in z dobrim vspehom. Učitelji uvidevajo korist tega pouka ter njega važnost za obrtno življenje. Človek živi od narave, od njenega pridelka, on je manj ali več od nje odvisen, a poznavši njene moči, more se jih podjarmiti in v svoj prid obrniti. Je pa tudi nekoliko učiteljev, ki se pri tem pouku ne ravnavajo po predpisanej določbi. Posebno v zemljepisji in zgodovini storí se malo. Zgodovina je hvaležen predmet, kajti ta tvarina mika učence; toda tajiti se ne dá, da je jeden najtežjih, ker je vspeh odvisen večinoma od učiteljevega predavanja, kateremu slediti imajo učenci ves čas z vso pazljivostjo, da zapopadejo, kar so slišali ter si vse dogodljaje zapametujejo. Zgodovinske povesti v knjigah se otrokom premalo natančno razlagajo in radi tega učenje nima pravega pomena in vspeha. Od otrok zahtevati je lepo, gladko pripovedovanje, ker je to izvrstna vaja in govorenji ter se s tem jezikovni nauk vrlo pospešuje.

V branji na zemljevidih se otroci premalo vadijo. Koliko truda je bilo, da so se ta učila pripravila in sedaj visé na stenah ali v kakem kotu brez rabe. Saj je vender lepo število ur na leto za ta predmet, torej bi se otroci v višjem oddelku kranjske in avstrijske dežele lahko temeljiteje priučili. Kdor za ta predmet predpisane ure porabi za poučevanje drugih predmetov, dela zoper postavne določbe in je vreden graje. Po urniku se je vselej natančno ravnati in učitelj nima pravice, ga svojevoljno prezirati in izpreminjati. Sploh naj pa se poučuje zemljepisje in zgodovina na način, da bode otrokom kaj hasnilo, da se bode dosegel namen, kateri bil je ravno povod, da sta se ta predmeta vzprejela v ljudsko šolo. Ta pouk vzbujati mora v učencih, seznanjevanje jih z domačijo in važnejšo osodo Avstrije in nje prebivalstva, ljubezen do svoje ožje in širje domovine, udanost do presvetlega cesarja in dinastije; razširiti mora se jim njih duševno obzorje ter oplemeniti njih srce. Učitelj naj vsako priliko uporabi, obuditi in gojiti v svojih učencih patrijotičen čut. Otroci učé naj se deklamavati patrijotične pesmi ter naj se pri petji privadijo kolikor moč domovinskih pesni, katere so posebno pripravne, dobro vplivati na mladostno srce. Patrijotični domovinski dnevi naj se dostojno obhajajo; na godovni ali rojstveni dan presvetlega cesarja ali cesarice in drugih članov cesarske hiše naj se vselej prilika uporabi otrokom pomen tega praznovanja razložiti.

V lepopisji dosegel se je sploh dovoljen vspeh, a bil bi gotovo še boljši, ko bi nekateri učitelji hoteli paziti bolj strogo na natančno pravilno izvršitev posameznih črk. To pri črtanih zvezkih vender ni preveč težavno, a treba je, da se učenci k temu takoj v začetku s strogostjo silijo, pozneje je razvado težko odpraviti. V posameznih šolah zapazil sem, da je pisava v lepopisnih zvezkih jako čedna, a pisava v spisnih, slovniških in pravopisnih zvezkih slaba, da celó nemarna. Torej, kar si otroci na jedni strani pridobé, zapravijo vsled neprevidnosti učiteljeve zopet na drugi strani. Zeló se tudi pisava spridi s kaznimi, pri katerih se navadno le gleda, da so spisane, a ne, kako so pisane. Kdor hoče torej doseči dober vspeh v tem predmetu, zahteva naj od svojih učencev konsekvantno, da vse, kar pišejo, naj si bode v šoli ali domá, lepo izvršujejo. Domá naj se vadijo mnogo, kajti kdor se zanaša samo na jedno ali dve uri v tednu, v kojih je pisati v šoli, ne bode dosegel mnogo. Ker beseda le miče, a vzgled vleče, potrudi naj se učitelj, da se poslužuje sam vselej najboljše pisave. Sicer kaligrafov učitelj s tem učenjem ne bode dobil, a kaj tacega mu tudi treba nameravati ni. Popolnoma zadostuje in doseže se smoter ljudske šole, ako si prisvojé učenci priprosto, lahko izpeljivo in za branje pripravno pisavo. Najhujši sovražnik dobre pisave je slabo držanje peresa in ravno ta napaka je po naših šolah zeló razširjena. Učitelj naj takoj pri začetnikih svojo pozornost obrača na pravilno držanje peresa; z nekolikim trudom bode jih k temu vender privadil in če ne vse, vsaj nekoliko izmej njih. (Dalje prih.)

Z Gorenjskega. (Dalje in konec.) Tudi gospod nadučitelj Trojar iz Bleda je kot predsednik bukvarničnega odseka svoj posel vestno opravljal, — V bukvarnični odsek so bili vo-

ljeni po listkih gospodje: H. Podkrajšek, G. Spetzler, J. Thuma, J. Trojar in gospica M. Maroutova. Istotako so bili po listkih voljeni v stalni odbor gospodje: M. Kovšca, J. Thuma, J. Trojar, J. Žirovnik.

Samostalnih nasvetov došlo je po g. H. Podkrajšek-u dvoje. Prvi nasvet se je glasil: »Slavni zbor! Po ukazu sl. ministerstva za uk in bogočastje z dné 17. 12. 1885. l. začela se je revizija šolskih knjižnic za otroke. — Veliko posla smo imeli učitelji s tem. Ker je vsak po subjektivnih nazorih presojal knjige, je vender le mogoče, da je ta ali oni odobril kako knjižico za šolsko bukvarnico, katero je ta ali oni zavrgel. V občé nij bilo pravega merila za sposobnost kake knjige naj se prihodnje vrsté v šolske knjižnice za otroke, stavljam predlog: Slavni zbor skleni voliti odbor, ki nam bo do prihodnje okrajne učiteljske konferencije sestavil zapisnik vseh onih slovenskih knjig, katere so v smislu ministrovega ukaza primerne za šolske knjižnice«. — Predlog je bil jednoglasno vzprejet. Za to delo se je sestavil odbor treh gospodov. Določeni so bili: g. g. Karol Bernard, nadučitelj v Bohinjski Bistrici; H. Podkrajšek, učitelj v Radovljici; J. Pretnar, nadučitelj v Srednji vasi. Drugi predlog se je glasil: »Slavni zbor! Dosihdob še nimamo zemljevida sè slovensko terminologijo. Bauer-ov zemljevid kranjske dežele ima pač poleg nemških tudi slovenska imena, a to je tudi jedini zemljevid, katerega zamoremo sploh z nekolikim vspehom rabiti v naših ljudskih solah. — Naš sotrudnik g. Feliks Stegnar je pred več leti izdelal pravičen zemljevid Kranjske vojvodine. Delce je bilo odmenjeno le za začetnike in zato ga je narisal g. Stegnar le v politično topografičnem oziru. Slavni deželni šolski svét pa tega zemljevida za rabo v šoli ni potrdil in zato nam ne preostaja drugzega, nego truditi se pri poučevanju še nadalje s preobširnim Bauer-ovim zemljevidom Kranjske vojvodine.

V nekaterih okrajih naše dežele pomagali so si učitelji iz te zadrege s tem, da so narisali zemljevide dotičnih okrajev, v katerih poslujejo. — Ker sem se prepričal, da so oni gospodje tovariši s temi zemljevidi v šoli veliko dosegli, ker je nadalje na ta način tudi pričakovati, da dobimo s časoma cel zemljevid Kranjske vojvodine s slovensko terminologijo, stavljam predlog: Slavni zbor skleni sestaviti odbor vsaj petih gospodov, ki nam bodo do prihodnjega leta izdelali zemljevid Radovljiškega okraja v topo-, hidro- in orografičnem obziru.

Slavni zbor skleni nadalje izdati geografično-historičen opis Radovljiškega okraja. Za to delo naj izbere slavni zbor iz svoje srede še drugo petorico učiteljev, ki bodo v zvezi z odborom za izdelovanje zemljevida pregledovali in uredovali knjižico. Do katerega časa naj vsak učitelj kraj svojega službovanja v zemljepisnem in zgodovinskem oziru opiše, in izdelek odboroma dopolje, določí naj slavni zbor danes«.

Tudi ta predlog je bil z dodatkom g. nadzornika, da se za izdelovanje zemljevida in pa za spisovanje knjižnega imenika voli odbor 5 gospodov, jednoglasno vzprejet; za delo so se odbrali gospodje: Karol Bernard, nadučitelj v Bohinjski Bistrici; A. Maier, nadučitelj na Jesenicah; H. Podkrajšek, učitelj v Radovljici; J. Pretnar, nadučitelj v Srednji vasi; J. Žirovnik, nadučitelj v Gorjah.

Oficijelni del konferencije zaključil je g. predsednik sè zahvalo učiteljem, ki so tako živo sledili razpravam in z odgovorom na g. okrajnega glavarja J. Dralko, ki je bil tudi skoro ves čas navzoč pri konferenci. Odgovarjajoč g. nadzorniku, zaklical je g. okrajni glavar trikratni »slava« našemu presvetlemu vladarju, čemur je učiteljstvo navdušeno pritrnilo.

Po konferenciji podpisali so učitelji še dve peticiji, koje je v imenu vseh učiteljev napisal g. H. Podkrajšek.

Prva do sl. deželnega zbora kranjskega, govori o zboljšanju učiteljskih plač, druga do sl. c. kr. okraj. šolskega svéta pa o tem, da sl. c. kr. okr. šol. svét izposluje učiteljem pri sl. c. kr. direkciji državnih železníc legitimacijske karte za polovične vožnje cene.

Skupnega obeda pri g. M. Klinarji v Radovljici udeležili so se razven dolinskih učiteljev, ki so se takoj z vlakom domov odpeljali, vsi učitelji celega okraja. Za petje je skrbel učiteljski bas-kvartet, obstoječ iz gospodov Malli, Podkrajšek, Rorman, Žirovnik. Slava jim! — j —

Z Dobrove, v 11. dan septembra t. l. (Učiteljska 25letnica.) Ako užé kako bolj spretno pero ni popisalo naše 25letnice, katero smo v 2. dan preteč. m. tukaj na Dobrovi obhajali, naj mi bode dovoljeno, da to jaz storim po svojih skromnih močeh.

Vseh učiteljev, kateri v domovini od leta 1861. stalno službujejo, je 10 še živih; od teh opravičili so se trije, da se zavoljo bolezni 25letnice udeležiti ne morejo; drugi trije izostali so pa iz neopravičenih uzrokov, in tako je prišlo, da so se 25letni le sledeči gospodje jubilanti udeležili: Štefan Francelj, učitelj v Studenem; France Klinar, učitelj pri sv. Vidu nad Cerknico; France Praprotnik, učitelj v Preski in pa nižeje podpisani, kot nadučitelj na Dobrovi.

V 2. dan septembra došli in počastili so prec zjutraj tukaj na Dobrovi zgoraj imenovane štiri jubilate še sledeči p. n. gospodje sobratje: Andrej Praprotnik, Josip Levičnik,

France Raktelj, France Papler, Nikolaj Stanonik, France Kavčič, Lavoslav Božič, Josip Traven, Ivan Tomšič in profesor Josip Kožuh iz Gorice; tem pridružila sta se pozneje tudi naša vrta domača v. č. gospoda duhovnika: Jernej Babnik, p. n. župnik, in pa Josip Laznik, duhovni pomočnik in katehet tukajšnji.

Slavnost sama na sebi se je pa ta dan tukaj sledeče vršila in dokončala: Ob 9. uri zjutraj celebriral je v. č. gosp. Josip Laznik sv. mašo; po sv. maši zapel je gosp. celebrant pred altarjem »Te deum laudamus«. Pri tem svetem opravilu pel je mešani zbor domačih pevk in gospodov jubilentov učiteljev primerne cerkvene pesmi. Prec po sv. maši in zahvaljeni pesmi opravile so se za mir in pokoj duš umrlih sobratov »male bilje«.

Prec po svetem cerkvenem opravilu povabil je vel. zasluženi gosp. župnik vse zbrane zgoraj navedene gg. učitelje in jubilate na »predkosilce« v farovž, kjer jih je tudi jedernato in v serca segajoče ogovoril z napitnico vred, kar se je navdušeno vzprejelo. Po kratkem oddihu razkazal je vrli gosp. župnik vsem nazočim udeležencem 25letnice svoje vzorno gospodarstvo in ekonomijo domá, na sadnem vrtu in na polji. Iz vsega razvidilo se je, da je ta blagi gospod pravi strokovnjak in naprednjak v splošnem kmetijstvu.

Potem je šla posebna deputacija k p. n. gospodu državnemu in deželnemu poslancu, dr. Josipu Poklukar-ju na dom, katera se mu je v imenu jubilentov in drugih zbranih gospodov sobratov poklonila ter ga k daljnemu vzporedu 25letnice povabila, kateremu vabilu pa žal, zavoljo nujnih opravkov svojih ni mogel popolno ustreči.

Med tem nastalo je poludné, ob katerem času zberó se nazoči jubilanti in zgoraj navedeni gospodje sobratje učitelji, domača v. č. duhovnika z gosp. profes. Kožuhom vred k gostilni pri »Mežnarji« tukaj na Dobrovi.

Med obedovanjem sledile so napitnica napitnici in patrijotični govori drug drugemu. Kar napitnice zadeva, naj omenim le, da je prva veljala našemu presvetlemu cesarju, pri kateri zapela se je veličastna »avstrijska himna«; druga glasila se je na sv. Očeta, tretja na deželnega predsednika, četrta na gospoda c. k. okrajnega glavarja, peta na vzajemnost med prečastito duhovščino in národnim učiteljstvom itd. — Popevale so se tudi lepe mile domače pesmi. — Med obédom pri »Mežnarji« počastil bil je za nekoliko trenutkov zbrano družbo tudi vrli rodoljub, državni in deželni poslanec, p. n. gosp. dr. Josip Poklukar. Le škoda, da je moral vrli gospod to veselo družbo tako hitro radi nujnih opravil svojih zopet zapustiti!

V resnici rečeno: bili smo vsi skupaj prav svoji med svojimi, kakor bratje med pravimi brati. Vse bilo je prav po domače naravno, zaupno in odkritosrčno.

Posebnega mojstra v razveseljevanji poštene in vesele družbe skazal se je pa g. Nikolaj Stanonik, učitelj iz Šmartina pri Kranji. Hvala mu presrčna za tó! (Konec prih.)

Iz Ljubljane. Vabilo k občnim zborom »Národne Šole«, »društva v pomoč učiteljem, njihovim vdovam in sirotam na Kranjskem« in »Slovenskega učiteljskega društva«, ki bodo v sredo zvečer in v četrtek dopoldne t. j. 6. in 7. t. m. v Ljubljani v mestni dvorani in sicer po tem le vzporedu: v sredo zvečer ob 6. uri zboruje »Národna Šola«, v 7. dan t. m. pa »vdovsko« in »Slovensko učit. društvo«. Pred zborovanjem v četrtek gredó g. g. udeležniki imenovanih društev ob 8. k sv. maši v stolno cerkev. Ob 9. zboruje »vdovsko« društvo, potem pa »Slov. učit. društvo« po tem le redu: 1. ogovor predsednikov; 2. volitev 9 udov v odbor, iz mej katerih jih mora vsaj 5 v Ljubljani ali v okolici stanovati; 3. tajnikovo in blagajnikovo poročilo; 4. volitev treh pregledovalcev društvenih letnih računov; 5. kako bi se ustanovilo društvo, ki bi izdajalo knjige za šolsko mladino; 6. posamezni nasvétí, kateri naj se pa vsaj dva dni pred zborom naznanijo odboru.

Razpisi učiteljskih služeb.

Na Kranjskem. Na čveterorazredni ljudski šoli v Šent-Vidu pri Zatičini II. učiteljska služba s 500 glđ. letne plače. Prošnje do 10. oktobra t. l. pri c. kr. okrajnem šolskem svétu v Litiji.

Premene pri učiteljstvu.

Na Kranjskem. P. n. gosp. Jan. Gnjezda, katehet I. in II. mestne ljudske šole, je imenovan učiteljem verouka na c. kr. viši realki v Ljubljani. — Gosp. Jos. Kronberger, glavni učitelj na c. kr. učiteljšiči v Ljubljani, je začasno upokojen. — Gospđ. Pavla Golč, učiteljica v Boštanji, pride zatrdno na III. učiteljsko mesto v Zagorje (v Litijškem okraji). — Gosp. Rudolf Piš, potrz. pripravnik v Ljubljani, pride zač. k sv. Vidu nad Cerknico.